

## POSTANOWIENIE

Dnia 13 kwietnia 2017 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Bohdan Bieniek

w sprawie z odwołania R. B.  
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w K.  
o wysokość emerytury,  
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń  
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 13 kwietnia 2017 r.,  
skargi kasacyjnej ubezpieczonego od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)  
z dnia 21 stycznia 2016 r., sygn. akt III AUa (...),

**odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.**

### UZASADNIENIE

Wyrokiem Sądu Apelacyjnego w (...) z dnia 21 stycznia 2016 r. oddalono apelację R. B. od wyroku Sądu Okręgowego w K. z dnia 6 listopada 2014 r., mocą którego oddalono odwołanie ubezpieczonego od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w K. z dnia 11 czerwca 2014 r., odmawiającej obliczenia emerytury wg zreformowanych zasad.

Sąd drugiej instancji podzielił ustalenia faktyczne Sądu Okręgowego. Zamykały się one stwierdzeniem, że R. B. od dnia 1 stycznia 2007 r. pobierał rentę z tytułu niezdolności do pracy w związku z chorobą zawodową. W dniu 29 lutego 2008 r. złożył wniosek o przyznanie emerytury. Pozwany decyzją z dnia 10 marca 2008 r. przyznał ubezpieczonemu emeryturę z tytułu ukończenia powszechnego wieku emerytalnego, o którym mowa w art. 27 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (jednolity tekst: Dz.U.

2013 r., poz. 1440 ze zm., dalej powoływana jako ustawa emerytalna). W dniu 22 kwietnia w 2014 r. R. B. złożył wniosek o przyznanie emerytury według zreformowanych zasad.

Sąd Apelacyjny podzielił kierunek wykładni prawa materialnego zaprezentowany przez Sąd Okręgowy. W pierwszej kolejności odwołał się do art. 55 ustawy emerytalnej. Zgodnie z tym przepisem ubezpieczonemu spełniającemu warunki do uzyskania emerytury na podstawie art. 27 ustawy emerytalnej, który kontynuował ubezpieczenie emerytalno - rentowe po osiągnięciu przewidzianego w tym przepisie wieku emerytalnego i wystąpił z wnioskiem o przyznanie emerytury po dniu 31 grudnia 2008 r., może być obliczona emerytura na podstawie art. 26 ustawy emerytalnej, jeżeli jest wyższa od obliczonej zgodnie z art. 53 tej ustawy. W dalszej części rozważań Sąd odwoławczy przywołał uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 4 lipca 2013 r., II UZP 4/13 (OSNP 2013 nr 21 – 22, poz. 257). W oparciu o argumentację tam powołaną, Sąd Apelacyjny podniósł, że uprawnienie do obliczenia emerytury według zreformowanych zasad przysługuje osobie, która po ukończeniu powszechnego wieku emerytalnego (w 2008 r. wynosił on 65 lat w stosunku do mężczyzn) kontynuowała ubezpieczenie społeczne (tak jak wnioskodawca) i wystąpiła z wnioskiem o emeryturę po dniu 31 grudnia 2008 r., niezależnie od faktu przejścia na emeryturę wcześniejszą. Ten kierunek wykładni prawa został zaaprobowany w judykaturze Sądu Najwyższego (por. wyroki z dnia 10 lipca 2013 r., II UK 424/12, LEX nr 1341674; z dnia 19 marca 2014 r., I UK 345/13, LEX 1455228).

Z ustalonych w sprawie okoliczności wynika, że wnioskodawca nigdy nie wnosił, jak też nie miał przyznanej emerytury wcześniejszej. Po wtóre, jego wniosek z dnia 29 lutego 2008 r. nie był wnioskiem o przyznanie wcześniejszej emerytury. Powszechny wiek emerytalny wynika z art. 27 ustawy emerytalnej. W związku z tym ubezpieczony, urodzony 7 stycznia 1943 r. powszechny wiek emerytalny osiągnął 7 stycznia 2008 r. Z tego względu nie było podstaw, by jego wniosek z dnia 29 lutego 2008 r. potraktować jako wniosek o emeryturę wcześniejszą. Wbrew stanowisku apelującego wiek emerytalny dla wnioskodawcy nie wynika z przepisów ustawy z dnia 27 lipca 2005 r. Prawo o szkolnictwie wyższym (Dz.U. 2005 r., Nr

164, poz. 1365 ze zm.), gdyż ten przepis wskazuje jedynie na moment definitywnego ustania zatrudnienia nauczyciela akademickiego.

Mając powyższe na uwadze Sąd Apelacyjny orzekł z mocy art. 385 k.p.c.

Skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego złożył pełnomocnik wnioskodawcy, zaskarżając powyższy wyrok w całości. Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania wskazywał na:

- nieważność postępowania przez pozbawienie ubezpieczonego możliwości obrony swych praw, przez pominięcie kluczowego zarzutu zawartego w apelacji, tj. faktu pobierania przez wnioskodawcę renty z tytułu niezdolności do pracy w związku z chorobą zawodową i złożenie wniosku o emeryturę wyłącznie w celu realizacji uprawnienia do wyboru korzystniejszego świadczenia na podstawie art. 98 ustawy emerytalnej;

- występujące w sprawie istotne zagadnienie prawne, a mianowicie czy wniosek o emeryturę złożony przed dniem 31 grudnia 2008 r. przez ubezpieczonego pobierającego rentę w celu realizacji uprawnienia do wyboru korzystniejszego świadczenia należy traktować jako samodzielnie wyłączający wszelką możliwość wnioskowania o obliczenie emerytury według nowych zasad oraz czy wstrzymanie wypłaty emerytury ze względu na pobieranie renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy należy traktować jako przesunięcie w czasie momentu, od którego wstrzymanie wypłaty emerytury następuje ze względu na kontynuowanie ubezpieczenia i czy takie przesunięcie w czasie skutkuje dopuszczalnością wnioskowania o obliczenie emerytury na podstawie art. 26 ustawy emerytalnej, skoro wstrzymanie wypłaty emerytury ze względu na kontynuowanie ubezpieczenia nastąpiło już po dniu 31 grudnia 2008 r.;

- potrzebę wykładni przepisu prawnego, budzącego poważne wątpliwości oraz wywołującego rozbieżności w orzecznictwie sądów, tj. art. 55 ustawy emerytalnej w zakresie w jakim przewiduje wyłączenie możliwości złożenia wniosku o obliczenie emerytury na podstawie art. 26 ustawy emerytalnej przez ubezpieczonego, który złożył wniosek o przyznanie emerytury przed dniem 31 grudnia 2008 r. oraz czy zamiana świadczenia (renty z tytułu niezdolności do pracy na emeryturę), dokonana przez organ rentowy z urzędu ze względu na osiągnięcie wieku emerytalnego, eliminuje powyższe uprawnienie ubezpieczonego.

Mając powyższe na uwadze skarżący domagał się uchylenia zaskarżonego wyroku w całości oraz uchylenia poprzedzającego go wyroku Sądu Okręgowego w K. z dnia 6 listopada 2014 r. oraz przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi pierwszej instancji; ewentualnie uchylenia zaskarżonego wyroku w całości oraz przekazania sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi drugiej instancji wraz z orzeczeniem o kosztach postępowania przed Sądem Najwyższym; w przypadku podzielenia podstaw kasacyjnych z art. 398<sup>3</sup> § 1 pkt 1 k.p.c. uchylenia wyroku i orzeczenia co do istoty sprawy.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna nie może być przyjęta do rozpoznania. Ten etap postępowania sądowego cechuje daleko idący formalizm procesowy, który obliuguje wnoszącego skargę do wskazania i przedstawienia ustawowych przesłanek pozwalających na dopuszczenie sprawy do merytorycznego rozpoznania. Skarżący wybrał trzy podstawy, tj. nieważność postępowania (art. 398<sup>9</sup> § 1 pkt 3 k.p.c.), istotne zagadnienie prawne (art. 398<sup>9</sup> § 1 pkt 1 k.p.c.), istnieje potrzeba wykładni przepisów budzących poważne wątpliwości oraz wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (art. 398<sup>9</sup> § 1 pkt 2 k.p.c.). W ten sposób został wyznaczony zakres badania podczas przedsądu.

Nie zasługuje na akceptację teza, że za przyjęciem skargi do rozpoznania przemawia nieważność postępowania (art. 379 pkt 5 k.p.c.). W ocenie autora skargi nieważność postępowania sprowadza się do pominięcia zbadania sprawy w granicach twierdzeń i żądań złożonych przez wnioskodawcę w oparciu o całokształt sprawy, a więc wszystkich okoliczności wynikających z akt sprawy. Stąd zadaniem Sądu Okręgowego, a następnie Sądu Apelacyjnego, było dostrzeżenie zbiegu świadczenia emerytalnego i świadczenia rentowego, przy jednoczesnym kontynuowaniu ubezpieczenia. W rezultacie ujawniłaby się niezgodność decyzji o przyznaniu emerytury z dnia 10 marca 2008 r. z art. 98 ustawy emerytalnej. Przedmiotowe zaniedbanie oznacza zaniechanie rozpoznania istoty sprawy i jednocześnie wyklucza możliwość obrony swych praw przed sądem.

Zakreślony aspekt nieważności postępowania jest chybiony, przy czym niewątpliwie Sąd rozpoznający sprawę z zakresu ubezpieczeń społecznych weryfikuje wszelkie przesłanki do przyznania świadczenia (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 20 maja 2014 r., II UK 421/13, LEX nr 1480156). Z drugiej strony oś postępowania wyznacza treść zaskarżonej decyzji. Suma obu elementów w przedmiotowej sprawie oznaczała weryfikację uprawnień wnioskodawcy pod kątem przyznania emerytury (obliczenia jej wysokości) z art. 55 ustawy emerytalnej. W żaden sposób zakres badania przedmiotowej sprawy nie realizuje przesłanki z art. 379 pkt 5 k.p.c., gdyż ten faktor należy oceniać pod kątem konkretnych okoliczności sprawy. W orzecznictwie Sądu Najwyższego dominuje stanowisko, że przyczyną nieważności postępowania wskazaną w art. 379 pkt 5 k.p.c. nie mogą być ewentualne wadliwości w postępowaniu dowodowym ani w ustalaniu stanu faktycznego (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 30 listopada 2016 r., III SK 67/15, LEX nr 2188798). Pozbawienie możliwości obrony swych praw występuje wtenczas, gdy - wbrew swej woli - strona została faktycznie pozbawiona możliwości działania w postępowaniu lub jego istotnej części. Nieważność postępowania z tego powodu zachodzi wówczas, gdy ze względu na uchybienia formalne (np.: niezawiadomienie strony o rozprawie poprzedzającej wydanie wyroku; rozpoznanie sprawy, wbrew przepisom prawa, na posiedzeniu niejawnym zamiast na rozprawie) strona została pozbawiona przez sąd lub przeciwnika procesowego możliwości brania udziału w sprawie oraz zgłoszenia twierdzeń faktycznych i wniosków dowodowych (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 9 lipca 2014 r., I PK 316/13, LEX nr 1511811). Nie można stwierdzić nieważności postępowania w rozumieniu tego przepisu, gdy strona podjęła czynności w procesie, nawet doznając utrudnień w popieraniu dochodzonych roszczeń lub obronie przed żądaniami strony przeciwnej (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 7 lipca 2016 r., I PK 39/16, LEX nr 2071897). Dlatego pod podstawę nieważności postępowania z art. 379 pkt 5 k.p.c. nie podpada każde naruszenie przepisów prawa procesowego, nawet jeśli mogło mieć wpływ na wynik rozstrzygnięcia (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 20 maja 2016 r., II CZ 29/16, LEX nr 2056922). Stąd w tej sferze nie pojawia się podstawa do merytorycznego rozpoznania sprawy.

W sprawie nie występuje też istotne zagadnienie prawne (pkt 2.2 i 2.3 uzasadnienia wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania). Istotnym zagadnieniem prawnym w rozumieniu art. 398<sup>9</sup> § 1 pkt 1 k.p.c. jest zagadnienie nowe, nierozwiązane dotąd w orzecznictwie, którego rozstrzygnięcie może przyczynić się do rozwoju prawa. Jak wyjaśniono w orzecznictwie Sądu Najwyższego przedstawienie okoliczności, uzasadniających rozpoznanie skargi kasacyjnej ze względu na występujące w sprawie istotne zagadnienie prawne, polega na sformułowaniu tego zagadnienia i wskazaniu argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen. Konieczne jest wyjaśnienie, jakie zagadnienie prawne występuje w sprawie i dlaczego jest ono istotne (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 15 czerwca 2016 r., V CSK 4/16, LEX nr 2110562). Skarżący w sposób ogólny odwołał się do wymienionej wyżej przesłanki, przedstawiając pytania, na które - jego zdaniem - Sąd Najwyższy powinien odpowiedzieć. Ich źródło nie dotyczy jednak istoty sporu. Po pierwsze, wnioskodawca pobierał rentę z tytułu niezdolności do pracy w związku z chorobą zawodową, a więc jego zbieg prawa do świadczeń regulują odrębne przepisy (art. 96 ust. 1 pkt 3 ustawy emerytalnej w związku z art. 26 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 30 października 2002 r. o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych; Dz.U. 2009 r., Nr 167, poz. 1322 ze zm.). Po wtóre, w takim wypadku nie stosuje się art. 95 i art. 98 ustawy emerytalnej, co powoduje że suponowane zagadnienie nie występuje na tle ustalonego stanu faktycznego.

Także w tej samej sferze lokuje się problematyka wykładni przepisów prawa, budzących poważne wątpliwości oraz wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów. Rozważania w przedmiocie obowiązków organu rentowego z założenia nie ujawniają istoty problemu z art. 398<sup>9</sup> § 1 pkt 2 k.p.c. Odesłanie w uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania (pkt 3.4) powodowałoby ocenę podstaw kasacyjnych, gdyż ten fragment uzasadnienia ich dotyczy. Tymczasem podczas przedsądu nie bada się i nie weryfikuje ich trafności (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 27 maja 2010 r., II UK 274/09, LEX nr 585794). Wynika to stąd, że na tym etapie przedmiotem badania dokonywanego przez Sąd Najwyższy jest jedynie to, czy wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej wskazuje i wykazuje choć jedną z podstaw (przesłanek) przedsądu wymienionych w art. 398<sup>9</sup> § 1 k.p.c.

Natomiast podstawy kasacyjne stanowią odrębny od przesłanek przedsądu element skargi, w związku z czym nie zastępują one (ani ich uzasadnienie) i nie mogą zastąpić przesłanek przedsądu. Innymi słowy podstawy kasacyjne podlegają rozpoznaniu dopiero po przyjęciu skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Z perspektywy tej podstawy przedsądu nie wyłania się kreowany w nich problem. Zakres rozpoznania sprawy wyznacza treść spornego przepisu (art. 55 ustawy emerytalnej) i koncentruje się na momencie złożenia wniosku o emeryturę. Hipoteza normy zakłada, że powinien on być złożony po dniu 31 grudnia 2008 r. Sady ustaliły, i ten fakt wiąże Sąd Najwyższy, że wniosek o emeryturę został złożony przed dniem 31 grudnia 2008 r. Przyczyna jego złożenia z punktu widzenia treści art. 55 ustawy emerytalnej jest wtórna, skoro stanowi on wyraz pewnych przywilejów ubezpieczonych (możliwość wyboru obliczenia świadczenia według starych albo nowych zasad). To rozwiązanie nie konkuruje z innym przywilejem, związanym z prawem do zbiegu świadczenia emerytalnego ze świadczeniem rentowym z tytułu choroby zawodowej (wypadku przy pracy). Złożenie wniosku o emeryturę przez wnioskodawcę na początku 2008 r. nie implikuje wątpliwości prawnych, związanych z wykładnią prawa. I tak, status ubezpieczonego (pracownik wyższej uczelni) nie wyznacza odrębnego wieku emerytalnego, niż powszechny. Powołana we wniosku podstawa (art. 127 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym) nie ustanawia odrębnego powszechnego wieku emerytalnego pracowników uczelni wyższych, w tym profesorów. Dotyczy on momentu wygaśnięcia stosunku pracy i wywołuje reakcję w strefie prawa pracy. Naturalnie akceptowanie dłuższej aktywności zawodowej tej grupy osób jest oczywiste, lecz w żaden sposób nie prowadzi do wniosku, że jednocześnie ustawodawca w obrębie tej grupy ustanowił osobny, wyższy cenzus wieku w celu uzyskania emerytury. Stąd nie można oceniać uprawnienia wnioskodawcy przez pryzmat uzyskania w 2008 r. emerytury wcześniejszej, gdyż takiej wówczas nie otrzymał. Z kolei ustalenie, że ubezpieczony wystąpił z wnioskiem o emeryturę niweczy aktualnie postulat dotyczący rozbieżności w orzecznictwie sądów. Już Sąd Apelacyjny w pisemnych motywach zaskarżonego wyroku przedstawił i omówił stanowisko judykatury w spornej materii, co czyni zbędnym powielanie tych argumentów na obecnym etapie. W ten sposób czytelnym staje się, że nie występuje podstawa z art. 398<sup>9</sup> § 1

pkt 2 k.p.c. Potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów zachodzi, gdy przepis nie doczekał się jeszcze wykładni, bądź niejednolita jego wykładnia wywołuje rozbieżności w orzecznictwie sądów, które skarżący powinien przytoczyć (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 15 października 2002 r., II CZ 102/02, LEX nr 57231). Nie chodzi też w tej kwestii o przyjęty model wykładni prawa. W ocenie skarżącego istnieją podstawy do przeprowadzenia wykładni funkcjonalnej i historycznej, tak by w ten sposób wyeliminować w stosunku do ubezpieczonego fakt złożenia wniosku o emeryturę w 2008 r. Tego rodzaju zabieg nie uwypukla cech związanych z rozbieżnością w orzecznictwie sądów, czy też budzących poważne wątpliwości interpretacyjne, skoro rezultat wykładni językowej jest czytelny w zakresie, w jakim wymaga złożenia wniosku o emeryturę po dniu 31 grudnia 2008 r. i jest jednolicie akceptowany w judykaturze. Sąd Najwyższy nie prowadzi postępowania dowodowego, jak i go nie uzupełnia. Stąd okoliczności związane z przywołaniem Biuletynu nr 988/III nie mają wpływu na ostateczny osąd sprawy z perspektywy art. 398<sup>9</sup> § 1 k.p.c.

Suma powyższych uwag obliguje do odmowy przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania w myśl art. art. 398<sup>9</sup> § 2 k.p.c.